Qualiter mū· sit
dū demo
niū me
ridia
·nū·

qd in hac vita dispensatorie ē
negatū: illuc perducente eos
sola gra. quo prius tendebāt
ipi cū gra: ut consūmati in
breui expleant. tempora mlt
ta. Illis vero q ad hanc deuoci
onis grām puenerit. vnū vi
detur restare piclm: et omni
no timēdū eis a demonio
meridiano: Ipē. n. sathana
trāsfigurat se in anglm lu
cis. Hoc ergo timēdū ei qui
tanta delectacione oīa facit.
ne dū sequitur affectionē corp9
destruat. prius moderatā ex
ercitacionē: ac deinde necesse
habeat nō sine magno spūa
lis exercicij detrimento cirta de
bilitati corporis curā occupa
ri. Ergo ne hec incurrat qui
currit. necesse habet lumi
ne discrecionis: q mat vtu
tū ē et cōsūmacio pfectionis
Hic nimirū docet ne qd nimis:
atq hec ē octaua dies inq
circūcidit puer: qa discrecio
vere circūcidit: ut nō pl9 nō minus
fiat. Nā et qui nimius ē fruc
tū boni opis abscidit. nō circū
cidit: sicut q tepid9 ē etiā in

n9 facit. In hac ergo die nomē
īpositur: et nomē salutis: nō sē
co qs verlatur dubitē dicē
q suā ipius salutē opatur.
Vsqz ad hunc enī diē dicē pos
sunt angli qui nouerūt secreta
celestia: Sz ergo ei nc prīū fidu
cialē nomē salutis impono.
Ut omno vero cōtraria ista eius
ī triō. huius discrecionis locū
ī nob suppleat vtus obie: vt
nichil plus nichil minus nichil
aliē qz impatū sit faciatis.

Sermo beati Bernardi in
epifania domini

Apparuit benig
nitas et humani
tas saluatoris
nri dei. Gras deo
pqz sic habūdat
cōsolacio nrā. ī hac peregrinaci
one. ī hoc exilio: in hac miseri
a. Sup hiis nāqz sepius vos
ammonēre curauimus: vt nūqz
mēte excidat. pegrinos nos eē.
longe factos a patria. pulsos
hereditate. Et qs. n. desolacionē
nō nouit: nō cōsolacionē ag
noscere pt. Et qs. n. cōsolacio
nē ignorat eē necessariā: su

p̄ c vt si habeat dei grām. In
est ꝙ hoīes sc̄li. negocijs ⁊
flagicijs īplicati. dū miseri-
ā n̄ senciūt. n̄ attendūt mi
sericordiā. Vos aūt quibus
n̄ frustra dictū est. vacate ⁊ vi
dete qm̄ suauis ē dn̄s. ⁊ de qb⁹
idem ꝓpha. benītē in quo opu
sicoꝝ annūciabit ꝓplo suo. vos
inq̄ꝫ quos nō detinet occupacio
ꝯsolaris: attendite que nam se
ꝯsolacio spūalis. Vos c̄igno
ratis nō exiliū: vl' ꝯsiliū audi
te ꝙ de celo venit auxiliū. Appa
ruit .n. benignitas ⁊ huma
nitas saluatoris nr̄i dei. Prius q̄
.n. appareret humanitas la
tebat benignitas. Siquidē ⁊ pri
erat: nā ⁊ mīa dn̄i ab eterno
ē. Sꝫ vn̄ tanta agnosci poterat.
Promittebat sꝫ non senciebat
: vn̄ ⁊ a multis nō credebatur.
Multipharie quidē multis mo
dis loquens dn̄s in ꝓphis. Ego
inq̄ cogito cogitaciones pacis
⁊ nō afflictionis. Sꝫ q̄d respon
debat homo afflictionē senciēs
pacem nesciens? Quousqꝫ di
cis pax. ⁊ nō est pax. Prop
ter hoc āgli pacis amare flebat

dicētes. Dn̄e q̄s credidit audi
tui nr̄o. Si nō credant anglis:
credāt hoīes vl' visui suo: q̄a
testimonia dei credibilia fac
ta sūt nimis. Vt .n. nō turba
tū quidē lateat oculū: in sole
posuit tabnaclm̄ suū. Ecce pax
nō pmissa sꝫ missa: nō dilata sꝫ
data: nō ꝓphata sed p̄sentata.
Ecce q̄si saccū plenū mīa sua
dn̄s p̄r misit ī terram: saccū inq̄
ī passione ꝯscindendū: vt effun
datur ꝙ in eo latet p̄ciū nr̄m.
Saccū vtiqꝫ ⁊ si puū. sꝫ plenū.
Paruulus siquidē datus est no
bis: sꝫ in quo habitat omīs ple
nitudo diuinitatis. Postq̄ eni
venit plenitudo temporis: ve
nit ⁊ plenitudo diuinitatis.
Venit .n. in carne vt vl' sic
carnalibus exhiberetur: ⁊ appa
rente humanitate benignitas
agnosceretur. Vbi .n. dei innotes
cit humanitas: iā benignitas
latere n̄ pt. In quo .n. magis
ꝯmēdare pt benignitatem
suā: q̄ suscipiēdo carnē meā.
Meā inq̄ nō carnē adā: qualē
ille habuit an̄ culpā. Quid tā
to ōr ei⁹ declaret miām: q̄d

quā

ipsa suscepit miseriam. Ergo ita
pietate plenum: quam quod dei filius
propter nos factum fenum. Domine quid
est homo quia reputas eum? aut
quid apponis erga eum cor tuum. Hic
attendat homo quanta cura sit
eius deo: hinc sciat quid de eo co
gitet. aut quid sentiat. Non inter
rogas o homo ea que pateris:
sed que passus est ille. Quanti
te fecit ex hiis que pro te pas
sus est agnosce: ut appareat
tibi benignitas eius ex huma
nitate. Quanto enim minorem se
fecit in humanitate: tanto maio
rem exhibuit in bonitate. Et
quanto pro me vilior: tanto mi
carior. Apparuit inquit apostolus
benignitas et humanitas salva
toris nostri dei. Magna plane
et manifesta benignitas dei
et humanitas. et magnum benig
nitatis indicium declaravit.
qui humanitati addere nomen dei cu
ravit. Et quidem ad mariam
missus gabriel angelus. filium
altissimi loquitur: sed non nominat
deum. Benedictus deus qui ta
lem de nobis ipsis angelum de
dit: ut nostrum iste suppleret. qui

ille non dixit. Sed et ipse spiritum dei
habuit. et eius spiritu locutus
est: quod nobis valde necessarium fuit.
Quod enim sic instituit fidem: spem
roborat: caritatem accendit.
Quod humanitas dei [illegible] angelo
nostro id reservatum est: quod alii tacu
erunt. Decet enim omnis gratia dicen
tium congruum erat: ut a diversis diver
sa colligendo conderemus. et dicta
a singulis ad singulos referamus.
Attamen unum est in quo conveni
unt apostolus et angelus qui de christi
nativitate loquuntur: id est in nomine
salvatoris. Ad mariam qui
dem tamquam plenius edocta per
spiritum gabriel loquens. indi
cat nomen solum: et vocabis in
quiens nomen eius ihesum. Ad
ioseph veniens angelus. non
solum nomen protulit: sed et
causam eius interpretatus edo
cuit dicens: et vocabis no
men eius ihesum: Ipse enim salvum
faciet populum suum a peccatis eorum.
Sed et pastoribus quoque an
nunciatur gaudium magnum.
natum illis salvatorem christum
dominum. Similiter et paulus lo
quitur. Apparuit inquit benig

nitas saluatoris nostri dei.
O quam dulce nomen nullus ex
ipsis nullus tacuit: quod si mi
chi magnae necessitatis fuit. Aliqui
quod agerem audiens dominum venire
entem. Numquid non fugerem sic
adam qui a facie eius fugit. Sed non
effugit. Numquid non desperarem
audiens quod venit ille cuius legem
sic prevaricatus sum: cuius pa
ciencia sic abusus sum. cuius be
neficio tam ingratus inventus
sum. Quae maior ubi poterat
esse consolacio. quam in dulci voca
bulo: in nomine consolatorio. Prop
terea et ipse dicit. quod non venit
ut iudicet mundum: sed ut sal
uetur mundus per ipsum. Iam con
fidenter accedo: iam supplico fi
ducialiter. Non enim timeam.
quoniam saluator venit in domum
meam. Cui soli peccavi: dona
tum est quicquid indulserit ille. Un
de non licet ei quod facere vult. De
us qui iustificat. quis est qui condemp
net. Aut quis accusabit adver
sus electos dei. Propterea nos
oportet quod in nostra venerit:
nec enim facilis ad indulgentiam e
rit. Denique paruulus est: leui
+ gaudere

[illegible]

et placari potest. Quis non nesciat.
quod puer facile donat. Et si
non fuerit nobis pro nummo:
possimus reconciliari pro nu
mmo. Pro minimo inquam non
sum pura: sed quod minimum quod ca
sit nostra ipsa penitencia. Pau
peres sumus parum dare pos
sumus. attamen reconciliari pos
sumus: pro paruo illo si volumus.
Totum quod dare possumus sex
corpus istud est: illud si cede
ro satis est. Sed quomodo minus: ei
addo corpus ipsius. Nam illud
de meo est: et meum est. Paruu
lus enim natus est nobis: et fili
us datus est nobis. De te domine
suppleo quod minus habeo in me.
O dulcissima reconsiliacio:
o satisfactio suauissima. O
vere reconciliacio facilis: sed per
utilis satisfactio pura: sed non
parvipendenda. Et enim quae facilis
modo. tam difficilis erit postea:
et sicut iam nemo est qui reconciliari
non possit. ita post paululum ne
mo qui possit: quoniam sicut benig
nitas apparuit ultra omnem
spem: ultra omnem hominum estima
cionem: ita similem expectare

iudicij possim⁹ distinctione. Nō
li g⁰ contempnere dei miām. si nō
sentire vis iusticiā: s; irā: s;
īdignacōz: s; emulacione:
s; furorē. Dn̄e ne ī furore tuo
arguas me. &c. Ut. n. scires
q̄nta distinctio succedit: tāta
illā māsuetudo p̄uenit. Et
magnitudīe ī fulgētie: mag
nitudinē vlcionis attende.
In mēsur3. n. dn̄s & infini
tus ī iusticia, sic in miā.
Multꝰ ad ignoscendū: multus
ad vlciscendū. S; miā quidē
p̄ora s̄ vendicat: vt si volue
rimꝰ distinctio inuenire n̄ pos
sit ī q̄ leuaat. Propt̄ hoc. n. be
nignitatē prorogauit: vt pe
n̄ reconciliati. seueritatē vi
deamꝰ securi. propterea vo
luit n̄ solū ad terras descen
dere. s; etiā innotescere: nō
solū nasci s; agnosci. Eidem
q̄ p̄pt̄ hanc agnitionē. dies
ista celebris habetur & in signis:
dies apparicionis. Hodie.
.n. magi ab oriēte venerūt.
ortū solis iusticie inquiren
tes: eū de quo legit̄. Ecce vir:
oriens nomē illi. Hodie ad

orauerūt nouū v̄ginis p̄tū:
sequētes noui sideris ductū.
Nonne & hic nobis z magna
consolacio: sic ī illo. de quo lo
cuti sunt apli v̄bo. Ille dixit
deū: isti n̄ voce. s; opē dn̄t. Qd
facitis o magi qd facitis. lac
tētem puerū adoratis ī tugu
rio vili: in vilibus pānis.
Ergone deus est iste. Deus
certe ī templo sc̄o suo: dn̄s ī
celo sedes eius. Et vos eū que
ritis ī vili stabulo: ī matris
gremio. Qd facitis qd &
aurū offertis. Ergo rex est
ipse. Et v̄ aula regia. v̄ thro
nus: v̄ curie regalis freq̄n
cia. Nunq̄d aula ē stabulū:
thronꝰ p̄sepiū: curie regalis
frequencia ioseph & maria.
Quomō ita insipientes facti
sūt viri sapientes. vt adora
rent puul despicabilē: tam
sua etate. q̄ paupertate sua.
Insipientes fc̄i sūt. vt fierēt
sapientes: sp̄s docuit eos sp̄s.
q̄ p̄ꝰ ea p̄dicauit apls. Qui
vult esse sapiēs. fiat stultꝰ
vt sapiens sit: & q̄ p̄ sapiā
nō dū deū ī sapia sua cognō

ēe nō poterat. Placuit deo per
stulticiā p̄dicacionis saluos fa
cere credentes. Nōne timēdū erat
fratres. ne scandalizarētur
viri isti. et illusos se crederent. cū
tanta indigna viderent. In re
gia ciuitate vbi regē expecta
bantur querendū: ad bethle
em villā diriguntur. Ingredi
untur stabulū: inveniūt pan
nis involutū infantulū. Nō
illis sordet stabulū. nō pannis
offenduntur. nō scandalizantur
lactentis infancia: procidunt
venerant ut regem. adorant
ut deū. Sed profecto qui illos
adduxit. ipse et instruxit. et
qui stellā foris ammonuit: ipse i
occulto corda edocuit. Hec igitur
diuina declaracio clarificauit
hunc diē: et maior deuota ve
neracio. deuotā fecit et venera
bilē. Nec sola hec apparicio. sed
altera quoque sic a patribus nris ac
cepimus hodie celebratur: que et si
longo post tempore. tamen tunc creditur
hoc ipso die. Cum iam .xxx. anno
rum exegisset in carne. qui secundum
diuinitatem idem ipse est. et anni
eius non deficient: inter popula
tēpus

res et vas ad baptismū johā
nis venit. Venit tamquam vir
e populo: qui solus erat sine peccato.
Quis cū crederet filiū dei? quis pu
taret dnm maiestatis. Val
de quidem humiliatus es dne.
nimis absconderis: sed iohan
latere non poteris. Nōne ipse est
qui in matris utero. te non diuina
tus agnouit. Nōne ipse est qui
te per utriusque matris uteri pa
rietes agnouit. et quia turbis
clamare non potuit. saltem mrē
suā exultacionis iudicio edo
cuit. Hic autem quid. Vidit eū
Johannes ait evangelista ve   + vidit Jhesum
nientem ad se: et ait. Ecce ag
nus dei: ecce qui tollit peccata mū
di. Vere agnus: vere simplex
et mansuetus. Ecce inquam agnus
dei ecce qui tollit peccata mundi.
Ecce ipse qui purgacionē faciet
delictorum: ecce sentinā nrām
purgaturus aduenit. Et in
post hoc testimonium: baptizari
vult a iohāne. Tremuit ille.
Quid mirum? Quid inquam mirum si tre
muit homo. non audet tangere
sanctū dei verticē: capud adorandū
angelis. reuerendū potestatibus.

tremenda principatibus. Bapti-
zari vis domine ihesu? Ut quid
non. aut quod tibi sunt opus bap-
tismate. Numquid sano opus est
medicina? aut mundacione
mundo? Numquid tuum est peccatum? ut baptis-
ma sit necessarium? Numquid a patre.
Ad patrem quidem habes deum
et equalis es illi: deus de deo lu-
men de lumine. Scimus deum pec-
catum facere non posse. quis nesci-
at. Numquid de matre? Scimus et
matrem habes: sed virgo est. Quod
g peccatum ex ea traxisse potuisti.
que te sine iniquitate conce-
pit? et salva virginitate pepe-
rit. Quem maculam habere potest
agnus sine macula? Ego in-
quit iohannes a te debeo bapti-
zari? et tu venis ad me?
Magna utrique humiliacio: sed
nulla comparacio. Quomodo enim non
humiliaretur homo coram humili deo.
Sine modo inquit dominus: decet enim
sic nos implere omnem iusticiam.
Acquievit iohannes et obe-
divit: baptizavit agnum dei
in aquas lavit. Nos ablu-
ti sumus non ille: quia nobis lavan-
dis aque cognoscitur ablu-

Ecce testimonium magis iohannis
testimonium

te. Sed fortassis minus credis io-
hannis testimonio: quia et ipse ho-
mo est. Et potest habere suspectum: cog-
natis eius esse. cui plus habet testi-
monium advenientis columbe. Que
in signe adiudicacionem agni dei
venit columba: quia nichil melius
agno convenit quam columba. Quod
agnus in animalibus: hoc columba in
avibus est. Summa virtus quia innocen-
cia: summa mansuetudo. summa
simplicitas. Quod non sit alienum
ab omni malicia? sic agnus
et columba. Nocere cuique nesci-
unt: ledere non noverunt. Sed ne for-
tuitu casu id venisse causeris.
ecce testimonium dei patris.
Ecce deus maiestatis intonu-
it. dominus super aquas multas: et
vox patris audita est. Hic est fili-
us meus dilectus in quo michi bene
complacui. Vide enim hic est in quo non
est quod patri displiceat: quod oculos
eius maiestatis offendat. Unde
et ipse ait. quoniam que placita sunt
ei facio semper. Ipsum inquit au-
dite. Ecce domine ihesu: loquitur ne lo-
quere. Quousque siles? quo-
usque dissimulas? Diu tacu-
isti et valde diu: loquere iam loquere

di licenciam habes a patre. Tamdiu dei virtus et dei sapientia quam in
fimus aliquis et insipiens lates in
ipso. Tamdiu nobilis rex et rex
celi fabri filium te pateris appel
lari pati et putari. Etenim lu
cas ewangelista testatur: quoniam
adhuc filius yoseph putaba
tur. O humilitas virtus christi: quantum
tu confundis superbiam nostre vani
tatis. Parum aliquid scio vel magis
scire michi videor, et iam silere non possum:
impudenter me et inpudenter
ingerens et ostentans. promptus
ad loquendum velox ad docendum
ad tardus ad audiendum. Et cum tanto
tempore silebat, cum se ipsum ab
scondebat, numquam inanem gloriam
metuebat. Non timeret ab in
ani gloria: qui est vera gloria patris.
Utique timebat et non sibi. Nobis
timebat ab illa, quibus nouerat
esse timendum. Nobis tacebat nos
instruebat. Tacebat ore:
sed instruebat opere. et quod postea
docuit verbo, iam clamabat ex
emplo. discite a me: quia mitis
sum et humilis corde. Nam de infan
cia domini parum aliquid audio: ex
tunc iam usque ad huc tricesimum
annum. nichil invenio. Non

iam latens in patre: ista manifeste
demonstratur a patre. Nam in
prima apparicione quam in utero vir
gine voluit apparere: quod vere
cundia quedam cum in virginitate
signaret. Tercia quoque appa
ricio eius in ewangelio invenitur.
et hec nichilominus hodie cele
bratur. Invitatus enim ad nupci
as dominus: vino deficiente compas
sus eorum verecundie aquam mutavit
in vinum. Hoc est sicut ait ewan
gelista signorum eius fuit inicium.
Itaque in prima apparicione
homo verus innotuit. Inter
ter verba matris infans appa
ruit. In tercia vero verus esse
deus monstratur: ad cuius impe
rium natura mutatur. In se b
cunda vero verum esse dei filium patris in a
dicat testimonium. Tot testi
moniis hodie confirmatur fi
des nostra: tot indiciis robora
tur spes nostra: tot incentivis
inflammatur caritas nostra. x z d9

Item sermo in epiphania domini

Tres appariciones domini
legimus: una quidem
die: sed non uno tempore fac
tas. Et quidem mirabilis secunda:
mirabilis tercia: sed prima ap

Tres appa ricio nes.

paricio mirabilius aurorā
da. Mirabilis aquarum muta
cio: mirabilis Johannis et co
lūbe pariter attestacio ac
pēne vocis: sed illud mirabi
le magis. quod agnitus ē a ma
gis. Nā quod deum agnoscat:
indicat adoracio. indicat
thuris oblacio. Nec solū de
ū. sed regē agnoscit: quod de
signat in auro. Et in hijs
ū latet eos magnū pieta
tis sacramentū: vide et mi
ra indicant mortem. Ad
orant magi. et offerūt mu
nera: ad huc sugenti ma
tris vbera. Ubi ē o magi. ubi ē
purpura regis huius. Nunquid
viles panni isti quibus est i
volutus. Si rex ē dyademā
eius ubi ē. Sed vos eū ue vide
tis i dyademate quo corona
uit eū mater sua: i sacco mor
talitatis. de quo resurgens
ait: ex cōcidisti saccū meū et
circūdedisti me leticia. Egre
dimini filie syon: et vide re
gē salomonē in diademate quo
quo coronauit eū mater
sua. Egredimini virtutes ā
gelorum: incole ciuitatis super

ne. Ecce rex vester: hic in corona
nrā i dyademate quo coro
nauit eū mater sua. Sed hijs
delicijs usquemodo caruistis
: hāc aeternus dulcedinē nō
gustastis habens sublimitā
tē eius: sed humilitatē eius an
tea non vidistis. Egredimini
igitur. et videte regem salomo
nē in diademate et cetera. Uerū
ū est apud illos nrā exhorta
cione: qui ipsi sunt quod desiderāt
i illū prospicere. Illis. n. quāto
sublimitas notior. tanto sub
limitas preciosior et amabili
or ē. Non licet nobis maior sit
causa leticie: nobis. n. natus
ē et nobis datus: tm ipsi nos
puenit. ipsi nos exhortan
tur. Probat hoc āgelus qui
gaudiū magnū euāngeliza
bat pastoribus: et quin cō fra
ē multitudo. Nobis ergo di
cimus filie syon. aīe seclares.
debiles delicate. filie et filij: uo
in quibus nichil ē fortitudinis.
nichil virilis animi. Egre
dimini filie syon. Egredi
mini de sensu carnis. ad i
tellectū mentis: de seruitute
carnalis cōcupiscētie. ad

// + celestis exercitus

libertate spual' intelligen
ce. Egredimini de terra vra
et de cognacione vra: et de do
mo pris vri et videte rege sa
lomone. Alioqn no erit vob
tum videre cu ecclesiasten. Item
.i. q salomo .i. pacificus iq
lio est. ecclesiastes .i. conciona
tor erit in iudicio: ididia .i. di
lectus dni in regno. In exili
o masuetus. et amabil' in iu
dicio. iustus et terribilis: in
regno gloriosus. et amira
bilis. Egredimini igr et vide
te rege salomone. Et a ubiqz
rex est. Licet .n. regnu ei' n
sit ex mundo: tn rex e in his
mundo. Interrogatus siqui
de q' rex esset: ego inqt in h
natus su: et ad h veni i mu
du. Hic ergo rector e mor
i iudicio discretor meri
tor: i regno distributor pmi
or. Egredimini pronde fili
e syon: et videte rege salo
mone in dyademate q coro
navit eu mat sua. i. i inco
rona paupertatis. i corona
mie. Siquide coronat' e et a
noverca sua corona spynea:
corona miserie. coronad'

a familia sua coron iusticie.
qu exibut angeli et tollent
de regno eius oia scandala
la: qn venit ad iudiciu cu
senioribus pli sui. cu pugna
bit pro eo orbis tre adusus
insensatos. Coronat eciam et a pat
corona glorie sic ait psalmista:
glia et honore coronasti eu
dne. Et videte eu filie syon:
i dyadmate quo coronavit e
u mat sua. Suscipite coro
na puuli ppt vos regis vri
et una cu magis humilitate
ipsius adorate: quor fidei de
vocio vobis hodie ponitur
i exempl'. Cu .n. compara
bim' et cu similes estima
bim' viros istos. Si latro
nis fide. si centurionis con
fessione ?sidero: ico sup ex
celse videntur isti. qr ia tunc
miracla mlta fecerat. ia
tunc a mltis pdicatus fue
rat a mltis adoratus. At
tn ?sidem' q et illi dixerunt
Clamabat latro de cruce:
dne memento mei du venis
i regnu tuu. Ergone p sup
pliciu vadit ille ad regnu.
Hos indicavit e qui oporte

bat pati xp̄m ⁊ ita intrare
ī glām suam. Tu quoq̄ cen
turio vñ cū nostr. Videns
q̄ sic clamās expirasti: ve
re hic hō filius dei erat. Mi
ra res ⁊ om̄i ad̄miracione
digna. Propterea rogo
vos ītuemini: q̄ occulta
sit fides q̄ linceos habeat
oculos. diligencius conside
rate. Cognoscat dei filiū
lactentem: cognoscat in lig
no pendentē: cognoscat
morientē. Siquidem latro

+ Sermo tercius.

ī patibulo: magi in stabulo
agnoscunt. Ille clamus infir
m: isti pannis inuolutum.
Centurio ū vitā agnouit,
ī morte: isti dei ūtutē ī tem
poris ī firmitate. Ille sū
mū spm̄ ī expiracione: is
ti dei verbū ī infancia cog
noue. Sicq̄ dē q̄q̄ illi sermo
nibus: isti muneribus confite
tur. Latro regē. centurio dei
filiū simul ⁊ hominē promi
ciant. Et hec ea ipsa mago
rū indicaunt munera: nisi
q̄ in tempore. n̄ tā dei filiū
monstrauit q̄ deū. Obsecram9
g° kmi, psit nobis tāta ka

ritas q̄ nobis deus maies
tatis exhibuit. tanta humili
tas q̄ suscepit: tanta benig
nitas q̄ nobis p xp̄m hūilita
te apparuit. Agam9 ergo
grās redemptori ⁊ mediato
ri nr̄o: p quē nobis innotu
it tā bona erga nos volū
tas dei patris. Sicq̄ dē talē
iā nouim9 ei9 animū. vt
nō ī merito dicam9: s̄ curri
m9 n̄ q̄si in incertū. Profecto
ai. tale ē erga nos cor dei
pris: quale nobis expressit.
q̄ de eius corde processit.

Qualis sit ani9 xp̄i patris erga nos

Necessariū nobis videtur
fres inter ceteras solep
nitatū ɔsuetudinē: ⁊ hodier
ne solepnitatis vob expone
rōnē. Iucundū .n. cōm vicia loq
uī. ⁊ genus illud sermonis
putile: sed diebus certis vide
tur oportunius conuenire. Fes
tiuis aūt ⁊ marie ī prīpin
solepnitatibus. magis circa
ea que solepnitatis sunt vide
tur ī morād: vt pariter ⁊ eru
diatur animus ⁊ excitetur affec
tus. Quom .n. celebrabitis
q̄d nescitis: aut quom scie
tis n̄ annūcietur vobis? Pp

terra si sit molestum habens quod sit
in lege periti: si par doctis uo
re gerimus. ut exigit racio
caritatis. Credo .n. nec ipsos
quidem suis epulis esse frauduan
dos si minus eruditis tamquam
simplicioribus turbis grossi
ores prius apposuerit cibos. Ita
vero apponet si fratres caritatis
statuti placuit eis quod necessa
ria sint. non satis intelligentibus:
et si fortasse minus necessaria
videantur. Sic autem fragmenta
recolligent sibi ipsis postmodum.
si diligencius recogitantes
subtiliora queque. tamquam minuta
aialia ruminauerint: que
par intelligibiles cibos. pro
subtilitate effugerint. Sole
nitas igitur hodierne diei ab
apparicione nomen accepit.
Epiphania .n. apparicio est. +
Hodie .n. paruulus rex noster. pau
cis a natiuitate diebus trans
actis. stella declarante: pri
micijs gencium apparuit.
Hodie quoque cum iam .xxx.ta fer
me in dispensacione carnis
egisset annos. qui secundum di
uinitatem idem ipse est. et anni
eius non deficiunt. inter propria
res turbas absconditus ad
iordanem baptizandus adue
nit. et testimonio dei patris
innotuit. Hodie nichilomi
nus cum discipulis suis voca
tus ad nupcias: deficiente
vino signo admirabili sue
potencie aquas in vinum muta
uit. Sed delectat eam que infan
cia saluatoris fratres appari
cione diligencius intueri:
quoniam et dulcissima est: et specialius
hodie nostre celebratur. Hodie
ergo sicut audiuimus in euan
gelica lectione: magi iero
solimam venere ab oriente.
Merito sane ab oriente ve
nerunt qui solis iusticie nouum
nobis ortum annunciant: qui
letis rumoribus totum mundum
illuminarunt: qui secundum vniuersum
illustrat: non qui infelix iudea
quasi lucem generat. ad fulgorem
noue claritatis obtenebra
tur. et caligantes oculi eius
coruscante radio solis eciam
multo magis excecantur. Ve
nientes ergo ab oriente ma
gi: quod dixerint audiamus.
Ubi est qui natus est rex iude
orum. Nam certa fides: et nich

+ Hodie ergo apparicio domini celebratur
non tamen vna sed trina sicut a patribus nostris
accepimus.

petentis hesitans. Non querit u
trum natus sit: sed fiducialiter lo
quitur. et interrogant sine du
bitacione. ubi sit qui natus
est rex iudeorum. Porro audito
nomine regis: rex herodes suc
cessorem suspicatus expavit.
Nec mirum si turbatus herodes:
sed quod iherusalem civitas dei. que vi
sio pacis est cum herode turba
tur. quis non miretur. Unde
te fratres quantum noceat iniqua
potestas: quomodo caput
impium subiectos quoque sue
conformat impietati. Ipse
ra plane civitas in qua reg
nat herodes: quam herodia
ne sine dubio malicie prin
ceps erit. et ad nove salutis
ortum herodiana movebitur
turbacione. Confido enim in
domino quod iniquitas inter nos minime
regnabit si ad eum confugiat:
quem et ipsum deus adiuvat. Nam
herodiana malicia et babi
lonica crudelitas est nascen
tem velle extinguere religio
nem: et allidere parvulos israhe
lis. Sicut enim ad salutem pervenies
sic religionis oritur et quam
quam resistit quicumque repugnat

Multum valde timendum.

plane cum egipciis parvulos
israhelitica germinis neca
re conatur; una cum herode nas
centem persequitur salvatorem. Sed
iam inchoatam historiam prosequa
mur. Credo siquis conscius et hys
torie studiosius cavebit dete
ro. et herodianum extrahabit
animum: ne similem exitum sorti
atur. Igitur querentibus magis
regem iudeorum. et sciscitante a sce
bis herode divine nativitatis
locum: illi iuxta prophetiam nomen
civitatis edicunt. Cumque re
cessissent magi. et reliquis
sent iudeos: ecce stella quam vi
derant in oriente antecedebat
eos. Hinc manifeste datur
intelligi. quod humanum flagi
tantes consilium divinum amise
re ducatum: et confusos ad terrenum
conventum. signum celeste dese
ruit. Unde et relicto herode: con
tinuo gavisi sunt gaudio
magno valde. Stella enim an
tecedebat eos: usque dum veniens
staret ubi supra erat puer. Et
intrantes domum invenerunt pu
erum cum maria matre eius: et
procedentes adoraverunt eum.
Unde nobis hoc cum sitis ali

cingente. Alexr. iv. inveni tan
tam fidem in isr'l. Sic nos non habi
tacio offendit vel stabuli. nec
paupertas cunarum presepii. non
vos pauperis matris presenci
a. non lactentis infancia scan
dalizat. Denique apertis the
sauris suis ait evangelista
obtulerunt ei munera: aurum
thus et mirram. Si solum obtulis
sent aurum videri possent for
tasse paupertati matris volu
isse consulere: ut haberet nummu
rum unde puerulum postea filium educa
re. Nunc autem offerentes aurum
thus et mirram pariter: sine du
bio spiritualis generis oblacio
nis insinuant. Aurum. nr. in
ter divicias seculi videtur excellere:
quod per eius graciam omnis nos de
vote obtulimus salvatori. cui
peius nomine ex integro
diligimus substanciam huius mundi.
Jam vero necesse est. ut qui perfecte terrena
contempsimus flagicia desideri
o celestia referamus. Sic. nr. of
ferimus et thuris odoramentum:
quo nimirum ut in apocalipsi
beati Johannis legis. significan
tur oraciones. Unde et psalmista in
psalmo. Dirigatur inquit oracio

// scor

mea sicut incensum in conspectu
tuo. Sic et in alio loco legis:
quod celos penetrat oracio iusti.
Oracio inquit non carnalibus: sed iusti.
Nam qui averterit aurem suam ne
audiat legem: oracio eius erit exe
crabilis. Porro si iustus esse vo
lueris. et non avertere aurem tuam a
mandatis domini: ne avertat et
ipse suam a precibus tuis. necesse est
ut non solum presens seculum contemp
nas. sed et carnem ipsam casti
ges et subicias servituti.
Nam qui dixit. non qui abrenuncia
verit omnibus que possidet non
potest meus esse discipulus. Et ali
bi. si vis esse perfectus. vade et
vende omnia que habes et da pau
peribus: et veni sequere me. Et
de ipse alio in loco ait. qui vult
venire post me abneget se
met ipsum: et tollat crucem suam
et sequatur me. Quod expo
nens apostolus quicumque inquit sunt christi:
carnem suam crucifixerunt cum
viciis et concupiscenciis. Du
as igitur alas habeat oracio nostra: Duas alas oracionis
contemptum mundi. et afflictionem
carnis: non dubium quin celos
penetret. et dirigatur sicut
incensum in conspectu dei. Et

n gratum sacrificium et acceptabile
oblacio vestra in qua cum auro et
thure fuit et mirra: que licet
amara sit. tum preciosis et con
seruat corpus quod mortuum
componitur: ne defluens in
vicium putrefiat. Hec breui
ter pro imitanda oblacio
ne magorum sint dicta. Ce
terum secundum apparicionem hanc
esse diximus: quid in ea appa
reat dignum est ut queramus
Utique secundum verba apostoli:
apparuit benignitas et hu
manitas saluatoris nostri
dei. Certe. nam in ewangelica lec
tione audiuimus: quoniam intran
tes domum magi. inuenerunt
puerum cum maria matre eius.
Qui in infantili corpore quem virgine
vero mater fouebat in gremio.
quam non veritas suscepte carnis
apparuit. Adeo quod cum
matre paruulus inuenitur:
non verus homo. et verus hominis fi
lius declaratur. Iam vero et
in secunda apparicione. vide si non
manifeste vocis paterne testi
monio dei filius approbatur.
Celi namque aperti sunt super eum ‡
et vox patris audita est. hic est
filius meus dilectus in quo
mihi bene complacui. Satis equi
dem manifestum est ex hoc ipso sa
tis euidens et indubitabile.
quoniam dei filium necesse est deum esse.
Nam et filios hominum homines. et
ipsorum fetus animalium ex eodem
cum eis genere esse. nemo qui du
bitet. Verumtamen ut nullus
sacrilego errori remaneat
locus: qui in prima apparici
one verus homo et filius ho
minis est declaratus: in secunda
verus nichilominus dei fi
lius: in tercia iam verus deus
et auctor nature probatur:
ad cuius nutum — mutatur na
tura. Nos ergo dilectissimi
xpistum ihesum diligamus ut ve
rum hominem et fratrem nostrum:
honoremus ut deum ut deum ad
oremus. Secure ei credamus
nos ipsos fratres mei: cum non po
testas deest saluandi nos cum
sit verus deus. et dei filius:
non bona voluntas. cum sit tam
quam vnus ex nobis verus homo.
et hominis filius. Quomodo namque
nobis erit inexorabilis: propter
quos frater et simul nobis
passibilis. Iam desiderans

‡ et descendit spiritus sanctus corporali
specie sicut collumba in illum ‡

// filium

sup hijs apparicionibus
aliqua ad edificacionem morum sub
dire. Illud attendite quod pui
gnis xpc apparuerit puer cum
virgine matre: vt simplicita
tem et verecundiam ante omnia que
recta nobis doceat esse. Ista
et pueris simplicitas na
turalis: et cognata virgini
bus verecundia est. Omnibus
g nobis in visionis mre ira
do. nulla magis virtus nece
saria est quam simplicitas huius
lis: et gravitas verecundie.
In secunda vero apparicione ve
nit saluator ad aquas bap
tismi. non quidem lavandus: sed ma
gis testimonium a patre accep
turus. Hee sunt lacrime deuo
cionis. in quibus non indulgen
cia petitur. sed beneplacitum que
ritur dei patris. cum descen
dit in nos spiritus adopcionis
filiorum: testimonium perhibens
spiritui nostro quod sumus filij de
i. vt mellifluam nobis de ce
lo vocem videamur audire q.
ve deus pater in nobis com
placuit. Stet pax distat inter
has lacrimas deuocionis et
etatis vtique iam virilis: atque

eas quas pueritia etas intra
infancie vagitus emisit:
lacrimas vtique penitencie et
confusionis. Veruptamen
longe altius vtrisque precellit.
alie quedam lacrime. quibus et in
funditur sapor vini. Illas
enim lacrimas vere in vinum mu
tari dixeri. que superne con
templacionis affectu. in feruo
re caritatis prodeunt: post
et ad horam cuiusmus in me
more esse. sobria quedam ebrieta
te videris. Item vide supra

Sermo 419.

Populo dure ceruicis cultellus erat nece
sarius. et lapideis cordibus
merito cultri lapidei debe
bantur: qualis a Josue facta
ta circumcisio memoratur.
Nunc autem Jhesus tamquam agnus
mansuetus. omnem abstu
lit austeritatem. Omne agnus
es cum lana et lacte venies.
aufer a me obsecro cultel
lum istum. Durum enim videtur et
crudele. paruulo tenero na
to cultrum lapideum adhibe
re. Sic agit misericors. du
riciam duris congruam seruis.
filijs commutauit in mansue

Nota le
Nota
que vnicu
ius necess
in inicio c
lacrimis ly
et varia
genus
lacrima
rum.

candidis: ut rubiginem originalis
peccati quam vir cultellus eradere po
ca terat. ex hoc iam unctione gratie
facile lavet aqua. Alicui igitur mi
rum si pro diuersitate temporum
mutata sint sacramenta: ut
daretur utrisque quod congruum erat
temporis. Ipse vero christus utrumque suscepit:
ut tamquam lapis angularis ut
rique parieti coheréret. ac si duarum
capita corrigiarum consuendo con
necteret. Sicut et pascha fi
guratum ipse complevit: et novum
primus inchoavit. Sed et prop
terea voluit circumcidi: ut osten
deret auctorem se esse veteris le
gis sicut et evangelii: quin quod per se
ipsum ait nisi quis renatus ex a
qua et spiritu sancto etc. ipse idem per
servum suum dixerat prius. Omnis
masculus cuius preputii caro circumci
sa non fuerit: peribit de populo su
o. Quod si solum baptisma sus
cepisset: iudei poterant refu
gisse circumcisionem. tamquam nichil
ad se pertinentem. Si vero circumcide
retur et non baptizaretur:
quis umquam persuaderi posset bap
tizari circumcisione relicta.
Nunc utique post circumcisionem bap
tisma suscipiens: illos in te

necessitate tradidit. quod ultimo loco
suscepit. Denique communita
tis amator et commendator: qui
habitare facit unius moris
in domo: quoniam communita
tem desereret. et alios scanda
lizaret. Sic enim scandaliza
rentur iudei. videntes eum non
circumcidi: sic hodie scandali
zaretur ecclesia. si infantem vide
ret non baptizari. Nec solum
communitatis et unitatis bo
num commendare: sed et humilitatem
voluit exhibere: ut ligaturam
vulnerum susciperet qui solus erat
sine vulnere. Hinc enim dicit a
postolus. Misit enim deus filium su
um in mundum. factum ex muliere
factum sub lege. Verum ne quis for
te diceret. quia circumcisus est
parentes fecerunt. parvulus enim erat
iam triginta annorum ipse ad bap
tismum properavit. Inclinatur sub
baptiste manibus caput
tremendum potestatibus: prin
cipatibus adorandum. Quid
mirum si baptista contremuit.
Quis vel ipsa cogitatione non
contremiscat. Quod autem alcius erat
in iudicio caput quam modo sic
inclinatur: et vertex qui in

tam humilis videtur. quod sub
limis et excelsus tunc appare
bit. Sine inquit modo: sic. n.
decet nos implere omnem iusti
ciam. Siquidem qui in pleni
tudine temporis venit. et in
quo habitat omnis plenitu
do divinitatis corporaliter:
nichil novit nisi plenum. Nam le
gem non venit solvere: sed adim
plere. Est autem iusticia que
dam stricta et angusta valde.
ita ut quasi cito extra pedem verteris
in propriam foveam cadas: non preponere
se equali non equari preposito.
Huius diffinicio est: reddere v
nicuique quod suum est. Est altera
lacior. et amplior iusticia: non
equare se pari. non inferiori
preponere. Sicut. n. grandis et gra
vis est superbia preferre se equa
li. aut equare prelato: ita mag
ne humilitatis est. inferiorem se
exhibere equali. aut equalem
inferiori. Maxima et plena
iusticia est: inferiorem exhibe
ri et ipsi inferiori. Sic. n. sum
ma et intollerabilis superbia
est. superiori se preponere: ita infe
riori se subicere. summa et plena
iusticia est. Quod Johannes

(margin: iusticia strictam — lata et maxima)

ait. ego a te debeo baptiza
ri. de prima fuit: quia superi
ori se subdidit. Quod autem christus
fecit: de plena iusticia fecit.
Siquidem ille servuli sui manibus
se inclinavit. Videat autem
nunc unusquisque quem imitetur:
hunc an eum qui extollitur super
omne quod creditur deus aut co
litur. Studeamus et nos obsecro
fratres: adimplere omnem iusti
ciam. Ipsa est via per quam ad leticiam
venitur: nam leticia premium est
iusticia vero meritum et materia.
Nam de ipsa iusticia erit leticia
a nostra: cum apparebit vita
nostra: et nos cum ipso apparebi
mus in gloria. quoniam ipse est qui factus
est nobis a deo patre iusticia.
Omnium vero qui nunc de iusticia letan cã
tur. et exhilarantur in conscien
ciis suis: sugentes mel de pe
tra. oleum de saxo durissimo.
Nunc. n. videtur laboriosa ius
ticia. sed veniet quando in suavita
te et iocunditate sine omni la
bore desideretur: et habeatur.
ametur et percipiatur: qui fru
entur ipsa iusticia. Ve autem
hiis qui pretergrediuntur viam: qui
relicta iusticia vanam et tristi

(margin: de compa cione.)

no tota leticia quesierunt. Cum enim
de transitoriis quesierunt leticiam:
non poterunt transire. transeuntibus
ipsis de quibus erat. Sicut enim
lignis deficientibus. ignis
deficit. sic mundus transit. et
concupiscencia eius: haut
dubium quin et leticia. Dominica
prima post Epiphaniam.

In lectione sancti ewangelii
fratres audiuimus hodie: quod
dominus noster iuit ad nupcias. Sta-
tim igitur quod alibi monet et
studeamus fieri similes ho-
minibus expectantibus do-
minum suum quando reuertatur a
nupciis. Non tenenti carrucam
in agro. et vendenti vel ementi
aliquid in foro: non dicimus quod ex-
pectas. Neque enim similes sunt
expectantibus. Cum vero quem vide-
mus stare ante ianuam. pul-
sare crebrius. sepius ad fe-
nestras suspicere: nichil minus
si dicitur quod expectas. Illi ergo si-
miles sunt expectantibus
qui non surda aure audierunt.
vacate et videte quoniam ego sum
deus. Veniet dominus expecta-
tibus eum in veritate: qualis
erat qui dixit. Expectans expe-
ctaui dominum. Veniet tamquam reu-
tens a nupciis. iebatis uni-
caritatis: et inueniet inquietati-
uitatem. Veniet non expectantibus.
tamquam reuertens a nupciis.
tamquam potens crapulatus a
vino: vere ebrius. et inueniet
miseracionum suarum. Tunc enim
quantum ad illos: obliuiscitur
misereri deus. Veniet in ira
et indignacione: tamquam furibun-
dus. ne Dominica infra octavam. ar. me
Hec modo non tam de presentibus
nupciis. quam per earum occasione
sunt dicta. Iam vero sequitur vna
cum discipulis ad nupcias e-
unte domino: ut videntes quod fac-
turus est. patri credamus cum il-
lis. Deficiente vino dixit
mater ihesu ad eum. Vinum non
habent. Compassa est enim eorum ve-
recundie. sicut misericors. sicut
benignissima. Quod de fonte
pietatis procederet nisi pietas?
Quid mirum inquam si pietatem
exibent viscera pietatis?
Nonne quem per nouem in manu sua
tenuit diuinitas dierum quam
dici parte portu seruabit corde
re. Mirum igitur viscera illa vtique
pietatis affecit? in quibus no